

بررسی عوامل مؤثر بر مقدار پذیرش شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای در

بین گندم‌کاران شهرستان میانه

یاسر فیض‌آبادی^{۱*} و الناز کبیری^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۵/۱۱ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۲۲

چکیده

با توجه به اهمیت شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای در تولید کشاورزان، این پژوهش در پی یافتن عوامل مؤثر بر مقدار پذیرش شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای کشاورزان گندم‌کار در شهرستان میانه است. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی گندم‌کاران زیر پوشش طرح خدمات مشاوره‌ای شهرستان میانه در سال زراعی ۹۵-۱۳۹۴ است. بمنظور تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد و در نهایت، ۱۰۰ پرسش‌نامه به روش نمونه‌گیری طبقه‌بندی تکمیل شد. هم‌چنین، بمنظور بررسی اثربخشی طرح خدمات مشاوره‌ای ۱۰۰ نفر از کشاورزان خارج از طرح نیز به عنوان گروه شاهد انتخاب شدند. روایی محتوایی پرسش‌نامه با توجه به نظر خبرگان و پایایی پرسش‌نامه نیز با آزمون آلفای کرونباخ (۰/۹۲) مورد تایید قرار گرفت. نتایج آزمون مقایسه میانگین نشان دادند که اختلاف معنی‌داری بین میانگین دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش نسبت به ناظران گندم و مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای در دو گروه کشاورزان زیر پوشش طرح و خارج از طرح وجود دارد. هم‌چنین، رابطه مثبت و معنی‌داری بین مقدار پذیرش طرح با دانش فنی، مهارت حرفه‌ای و نگرش نسبت به ناظرین از سوی کشاورزان وجود دارد. به‌علاوه، با افزایش سن، سابقه کشت و فاصله تا مرکز خدمات، مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای کاهش، ولی با افزایش سطح تحصیلات، عملکرد، درآمد ماهیانه و سطح زیر کشت، مقدار پذیرش افزایش می‌یابد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود طرح خدمات مشاوره‌ای بمنظور افزایش دانش فنی و مهارت گندم‌کاران در منطقه مورد مطالعه گسترش یابد.

طبقه‌بندی JEL: Q16, O13

واژه‌های کلیدی: شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، ناظرین گندم، گندم‌کاران، شهرستان میانه.

^۱ - استادیار گروه اقتصاد کشاورزی، واحد قائم‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، قائم‌شهر، ایران.

^۲ - دانش‌آموخته کارشناسی ارشد مدیریت کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی قائم‌شهر.

*- نویسنده مسئول مقاله: yaser.feizabadi@qaemiau.ac.ir

پیشگفتار

از آن‌جا که بخش کشاورزی در اغلب کشورهای در حال توسعه بخش غالب اقتصاد بشمار می‌رود، رشد و توسعه اقتصادی این کشورها ارتباط تنگاتنگی با توسعه بخش کشاورزی دارد به گونه‌ای که توسعه اقتصادی بدون توسعه بخش کشاورزی در عمل امکان‌پذیر نیست، اما متأسفانه امروزه توسعه کشاورزی در مناطق گوناگون کشور با موانع و مشکلات متعددی روبه‌روست. به طور یقین، بدون برنامه‌ریزی و ایجاد تمهیدات لازم و مناسب با شرایط خاص هر منطقه و هماهنگی با تحولات و نیازهای کشور برای بهره‌گیری صحیح از دستاوردهای نوین علمی و فنی، دستیابی به توسعه در بخش کشاورزی عملی نیست. از مهم‌ترین عوامل دستیابی به توسعه کشاورزی استفاده از داده‌های و دانش فنی و توسعه منابع انسانی می‌باشد. به همین دلیل تمامی دولت‌ها خود را موظف به تامین شرایطی می‌دانند که کشاورزان بتوانند به داده‌های فنی مورد نیاز فعالیت‌های خود به سادگی، سهولت و بیش‌ترین سرعت ممکن دست یابند و این وظیفه دولت از راه ترویج کشاورزی تحقق می‌یابد. ترویج عبارت است از یک نظام خدمات آموزشی که روستاییان را از راه بهبود روش‌ها و فنون کشاورزی، افزایش کارایی تولید و درآمد، ارتقاء سطح زندگی و بالا بردن استانداردهای اجتماعی و آموزشی در جامعه روستایی تحت تاثیر قرار می‌دهد (سون برتون، ۱۳۷۰).

با وجود اهمیت فراوان بخش کشاورزی در اشتغال‌زایی، تولید، درآمد و برآورد نیازهای جامعه، خدمات ترویج کشاورزی که تاکنون به وسیله بخش دولتی ارائه شده است، به خاطر ناتوانی در انجام کارکردهای محوله و فقدان اثر بخشی هزینه‌ها و کارایی، مورد انتقاد گسترده قرار گرفته است و تغییرات اساسی نظیر اصلاح ساختاری، تمرکز زدایی و خصوصی سازی را در این برهه از زمان برای ترویج کشاورزی ضرورت بخشیده است (ریورا، ۱۹۹۳). در همین راستا، شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای کشاورزان می‌توانند عاملی مؤثر در راستای افزایش تولیدات کشاورزی باشند. چیپتا (۲۰۰۶)^۱ خدمات مشاوره‌ای کشاورزان را فعالیت‌هایی می‌داند که شامل دانش نوین کشاورزی است و کشاورزان را در افزایش و توسعه مهارت‌های کشاورزی و مدیریتی یاری می‌رساند. وی این خدمات را شامل انتشار داده‌های، آموزش، ترویج و مشاوره به کشاورزان به صورت انفرادی یا گروهی و آزمون متدهای نوین در مدیریت مزرعه می‌داند. شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی، ساختاری است که دارای یک نظام حقوقی مستقل بوده و نسبت به ارائه خدمات فنی و مشاوره‌ای به بخش کشاورزی اقدام می‌کند. بنین و همکاران (۲۰۰۷)^۲ افزایش تولید کشاورزی از راه آموزش کشاورزان و ارائه خدمات داده‌هایی و مشاوره‌ای کشاورزی به کشاورزان را

^۱- Chipeta, 2006

^۲- Benin et al. 2007

هدف کلی شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای کشاورزی می‌دانند. خدمات مشاوره‌ای عبارت است از ارائه هر نوع مشاوره، راهنمایی و آموزش در امور فنی، تولیدی، اداری، مالی و سایر امور مربوط به کشاورزی و همچنین، نظارت فنی بر فرآیند تولید در عرصه‌های زراعی، دامی، باغی و صنایع وابسته به کشاورزی. خدمات فنی و مهندسی کشاورزی عبارت است از تمامی خدمات اجرایی در زمینه کشاورزی نظیر گیاه پزشکی، مکانیزاسیون کشاورزی، تأمین و توزیع نهاده‌های کشاورزی، خدمات بازرگانی، خدمات مالی و بیمه‌ای و سایر خدمات مرتبط (دفتر ساماندهی مراکز جهاد کشاورزی و شبکه ترویج، ۱۳۹۶).

شرکت‌های مشاوره‌ای در مورد بسیاری از محصولات کشاورزی به ارائه خدمات فنی و انتقال دانش علمی می‌پردازند، ولی در میان آنها گندم از اهمیتی ویژه برخوردار است. گندم در کشورهای در حال توسعه به عنوان سلاحی در مناسبات سیاسی و جهانی بشمار می‌رود و جزء محصولات استراتژیک می‌باشد که عمدتاً از حمایت دولت برخوردار است. طرح خودکفایی گندم که یک طرح ملی است وابستگی شدیدی به چگونگی استفاده بهینه از نیروی انسانی، آب، خاک و دیگر امکانات دارد. از سوی دیگر، اجرای پروژه مدیریت مزارع گندم و تعیین کارشناسان ناظر گندم موجب اشتغال مفید و سازنده دانش‌آموختگان بخش کشاورزی می‌شود و بهینه‌سازی مدیریت مزارع گندم عاملی در افزایش تولید می‌باشد. نتایج مطالعات گوناگون نشان می‌دهد که مشاوران ناظر گندم با راهنمایی‌ها و مشاوره‌های فنی سهم به‌سزایی در افزایش تولید ایفا می‌کنند. مشاوران ترویجی همان متخصصان کشاورزی هستند که دانش و آگاهی لازم را برای رفع نیازمندی‌های کشاورزان می‌دهند. انتقال داده‌های، دانش و فناوری‌های نوین به کشاورزان از راه یک سیستم ترویجی نامتمرکز کارا، علمی و پایدار از مأموریت اصلی خدمات مشاوره‌ای بشمار می‌رود و ارائه این خدمات معمولاً با دخالت بخش خصوصی در سیاست‌های حمایتی دولت صورت می‌گیرد. مشاوران با انتقال دانش فنی و مهارت‌های نوین و مدیریت مزرعه به کشاورزان کمک می‌کنند و بدین ترتیب نقش مهمی را در بهبود و اثر بخش بودن خدمات ترویجی ایفا می‌کنند (صدیقی و نیکدخت، ۱۳۸۴).

تاکنون مطالعات متعددی درباره نقش شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای در بهبود وضعیت کشاورزی اعم از بهبود دانش و مهارت کشاورزان، دسترسی کشاورزان به امکانات و نهاده‌های کشاورزی و افزایش درآمد و تولید کشاورزی در داخل و خارج کشور صورت پذیرفته است.

دروسا و بارتولی (۲۰۱۷)^۱ نقش شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای در پذیرش سیاست‌های توسعه روستایی در کشور ایتالیا را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های ایشان نشان داد که در مناطق دارای شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای جذب بودجه‌های دولتی بیشتر بوده است، اما وجود شرکت‌های

^۱ - De Rosa & Bartoli, 2017

خدمات مشاوره‌ای دسترسی روستاییان به سایر امکانات جهت افزایش درآمد کشاورزان را تسهیل نکرده است. همچنین، شتالتوونا (۲۰۱۵)^۱ بحث می‌کند که چگونه شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای یک منبع حیاتی دانش و نوآوری برای کشاورزان در تاجیکستان را فراهم می‌آورند. افزون بر این، چگونه این شرکت‌ها می‌توانند برای برطرف کردن نیازهای محلی، کمبود نقدینگی و ایجاد شبکه‌های ارتباطی در بخش کشاورزی به سازماندهی بپردازند.

اسدی و همکاران (۱۳۹۶) اثربخشی عملکرد شرکت‌های خدمات مشاوره، فنی و مهندسی کشاورزی و عوامل مؤثر بر آن در شهرستان دیواندره را بررسی کردند. نتایج پژوهش ایشان نشان داد که شرکت‌های مورد مطالعه از عملکرد مطلوبی برخوردار هستند و در ارائه خدمات به کشاورزان تا حدودی موفق عمل کرده‌اند. این در حالی است که عملکرد آنان در بخش‌های گوناگون متفاوت است. همچنین، نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که رضایت شغلی اعضا، حمایت دولت، ترکیب اعضا از رشته‌های گوناگون، امنیت شغلی و اعتماد اعضا به همدیگر تأثیر قوی در پیش‌گویی عملکرد اعضای شرکت دارند.

عباسی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی به سنجش ادراک آموزشگران شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی از صلاحیت‌های حرفه‌ای مورد نیاز در فرآیند آموزش در سطح استان‌های ایلام و کرمانشاه پرداختند. بر اساس نتایج پژوهش ایشان، ادراک آموزشگران از وضعیت مطلوب (اهمیت) و موجود (دارا بودن) صلاحیت‌های حرفه‌ای مورد نیاز در فرآیند آموزش به ترتیب در سطح بالا و متوسطی قرار داشت. بر اساس نتایج ناشی از همبستگی، بین سطح تحصیلات، سابقه عضویت و سابقه فعالیت آموزشی با مقدار دارا بودن صلاحیت‌های حرفه‌ای فرآیند آموزش رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. همچنین، نتایج نشان دادند بین وضعیت مطلوب (اهمیت) و موجود (دارا بودن) صلاحیت‌های حرفه‌ای مورد نیاز در فرآیند آموزش اختلاف معنی‌داری وجود دارد.

محبوبی و همکاران (۱۳۹۵) عامل‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی استان البرز را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج پژوهش ایشان نشان دادند که از بین چهار عامل پیش‌برنده توسعه کارآفرینی، عامل رفتاری دارای بیش‌ترین اهمیت است. لذا، توجه مدیران شرکت‌ها به واگذاری اختیار، شرکت دادن کارکنان خلاق برای حل مسایل شرکت و رعایت قانون برای ایجاد فضای رقابت سالم بین شرکت‌ها از جمله پیشنهاد‌های این بررسی در راستای توسعه کارآفرینی در این شرکت‌ها بودند.

^۱ - Shtaltovna, 2015

جمشیدی و همکاران (۱۳۹۱) تاثیر عملکرد مهندسان ناظر کشاورزی در شهرستان دهلران را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش ایشان نشان دادند بیش تر کشاورزان توصیه های کارشناسان و مروجان جهاد کشاورزی را دلیل پذیرش مهندسين ناظر دانسته اند. هم چنین، تاثیر عملکرد مهندسين ناظر در زمینه های ارتقای دانش فنی کشاورز، انتقال مشکلات مزرعه به مراجع مربوطه و آشنایی کشاورز با زراعت اصولی نسبت به دیگر زمینه ها بیش تر بوده است.

شیری و همکاران (۱۳۹۰) اثربخشی طرح محوری گندم در استان ایلام از دیدگاه کارشناسان ناظر را بررسی کردند. نتایج ناشی از تجزیه و تحلیل داده ها نشان دادند که بین مراجعه ناظران طرح به کشاورز، مقدار استفاده کارشناسان ناظر از وسایل کمک آموزشی، نگرش کارشناسان ناظر در طرح محوری گندم، مقدار ارتباط کارشناسان ناظر با دیگر مراکز آموزشی، مقدار بهره گیری ناظران طرح محوری گندم از روش های متنوع آموزشی، تعداد کشاورزان زیر پوشش کارشناسان ناظر، مقدار حمایت های فنی جهاد کشاورزی از کارشناسان ناظر، مقدار اراضی زیر نظارت کارشناسان، مقدار موانع و مشکلات طرح از دیدگاه کارشناسان ناظر با اثربخشی طرح، رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد.

رسولی آذر و همکاران (۱۳۸۹) اثر بخشی خدمات مشاوره ای کشاورزی کارشناسان ناظر طرح گندم به کشاورزان زیر پوشش از ابعاد افزایش دانش فنی، مهارت حرفه ای و نگرش آن ها نسبت به کارشناسان ناظر طرح را در استان آذربایجان غربی مطالعه کردند. نتایج بدست آمده نشان دادند که خدمات مشاوره ای کشاورزی کارشناسان ناظر در بعد افزایش دانش فنی و مهارت حرفه ای کشاورزان مؤثر بوده اند. هم چنین، یافته ها نشان دادند که کشاورزان زیر پوشش خدمات مشاوره ای دارای نگرش نسبتاً مساعدی نسبت به کارشناسان ناظر بودند.

با توجه به مطالب یاد شده و در نتیجه ضرورت و اهمیت روز افزون بکارگیری صحیح دستاوردهای نوین علمی و فنی در فرآیند توسعه کشاورزی، هدف کلی این پژوهش بررسی و شناسایی عوامل مؤثر بر مقدار پذیرش شرکت های خدمات مشاوره ای در بین گندمکاران شهرستان میانه می باشد که اهداف جزئی آن به شرح زیر می باشد:

- ۱- توصیف ویژگی های فردی و اقتصادی گندمکاران زیر پوشش و خارج از طرح.
- ۲- سنجش مقدار دانش فنی، مهارت حرفه ای و نگرش گندمکاران زیر پوشش نسبت به ناظران گندم.
- ۳- مقایسه دانش فنی، مهارت حرفه ای و نگرش نسبت به ناظرین گندم بین گندمکاران زیر پوشش و خارج از طرح.

- ۴- بررسی رابطه مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای با دانش فنی، مهارت‌های حرفه‌ای و نگرش گندمکاران زیر پوشش طرح.
- ۵- بررسی رابطه ویژگی‌های فردی و اقتصادی گندمکاران زیر پوشش طرح با مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای.

مواد و روش‌ها

روش پژوهش با توجه به هدف کاربردی بوده و چگونگی گردآوری داده‌ها نیز در این پژوهش از نوع توصیفی و همبستگی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی کشاورزان زیر پوشش طرح خدمات مشاوره‌ای شهرستان میانه به تعداد ۲۱۰ نفر است که در سال زراعی ۹۵-۱۳۹۴ اقدام به کشت گندم کرده اند. بمنظور نمونه گیری از جامعه آماری از روش نمونه گیری طبقه‌ای استفاده شده است و بخش‌های شهرستان میانه که کشاورزان آن در طرح مشارکت داشته اند (شش بخش به اسامی ترکمن‌چای، کندوان، کاغذکنان، بخش مرکزی، تیرچای و گرمرود) به عنوان طبقه‌های جامعه آماری انتخاب شدند.

برای تعیین حجم نمونه نیز از فرمول کوکران استفاده شد و حجم نمونه ۱۳۶ نفر بر آورد شد. سپس به نسبت بزرگی هر طبقه، حجم نمونه بین آن‌ها تقسیم شد و در نهایت ۱۰۰ پرسش‌نامه گردآوری و تجزیه و تحلیل شد. همچنین، باتوجه به نداشتن دسترسی به داده‌های کشاورزان زیر پوشش پیش از مشارکت در طرح، گروهی شاهد متشکل از ۱۰۰ نفر کشاورز همگن خارج از طرح انتخاب شدند تا داده‌های مربوط به دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش و مقدار پذیرش آنان به عنوان داده‌های اولیه (قبل از مشارکت در طرح) با داده‌های مربوط به کشاورزان زیر پوشش طرح مقایسه شود تا مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای در بین گندمکاران مشخص گردد. شایان توجه است که بمنظور اطمینان از همگن بودن و تشابه این گروه با گروه تیمار، کشاورزان گروه شاهد در هر طبقه متناسب با کشاورزان منتخب گروه تیمار همان طبقه به صورت تصادفی ساده انتخاب شدند که در نهایت ۱۰۰ پرسش‌نامه در این گروه گردآوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش تلفیقی از روش کتابخانه‌ای و پرسش‌نامه می‌باشد که از مطالعات کتابخانه‌ای جهت تبیین مبانی نظری موضوع و از پرسش‌نامه‌ها برای جمع‌آوری داده‌ها استفاده شده است. برای گردآوری داده‌های مربوط به هر دو گروه کشاورزان (زیر پوشش و خارج از طرح)، از پرسش‌نامه‌ای یکسان و مشابه استفاده شده است. همچنین، بمنظور توصیف کیفی متغیرهای پژوهش اعم از دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش نسبت به ناظرین گندم و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای به وسیله کشاورزان زیر پوشش طرح با استفاده از روش «فاصله انحراف

استاندارد از میانگین» یا $ISDM^1$ به چهار سطح تقسیم بندی شدند. در این روش چگونگی تبدیل امتیازات کسب شده به چهار سطح به شرح ذیل برآورد شد (شیری و همکاران، ۲۰۱۳):^۲

A = $A < Mean - Sd$: ضعیف

B = $Mean - Sd < B < Mean$: متوسط

C = $Mean < C < Mean + Sd$: خوب

D = $Mean + Sd < D$: عالی

در روابط بالا، Mean معرف میانگین و Sd معرف انحراف از معیار است. در ادامه برای تحلیل داده‌ها، روش‌های آماری توصیفی و استنباطی مورد استفاده قرار گرفته است. با استفاده از آزمون مقایسه میانگین، میانگین‌های دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش نسبت به ناظرین گندم و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای در دو گروه کشاورزان زیر پوشش و خارج از طرح با هم مقایسه می‌شوند. بمنظور توصیف داده‌ها از میانگین، انحراف معیار، فراوانی و بمنظور تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها از همبستگی متقابل (ضریب همبستگی پیرسون) استفاده شده است. برای تعیین روایی پرسش‌نامه و پایایی ابزار سنجش به ترتیب از روش روایی محتوایی و ضریب آلفای کرونباخ استفاده شده است.

نتایج و یافته‌ها

- نتایج بررسی اعتبار (روایی و پایایی) پرسش‌نامه

برای تعیین روایی محتوای ظاهری، چندین نسخه از پرسش‌نامه در اختیار پانلی از متخصصان شامل استادان گروه ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی و کارشناسان مجری طرح گندم جهاد کشاورزی منطقه قرار داده شد و برحسب پیشنهادهای ایشان تصحیحات لازم صورت گرفت. هم‌چنین، برای محاسبه پایایی پرسش‌نامه از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. بدین منظور پیش‌آزمونی با ۳۰ پرسش‌نامه صورت پذیرفت.

جدول ۱ نتایج حاصل از برآورد ضریب آلفای کرونباخ را نشان می‌دهد. همان‌گونه که نتایج به روشنی نشان می‌دهد، این ضریب برای تمامی متغیرها بیش‌تر از ۰/۸ بدست آمده است. از آن‌جا که ضریب آلفای بالای ۰/۷ سطح قابل قبول و کافی برای پایایی بشمار می‌رود (ایکوبیسی و دوهاجیک، ۲۰۰۳)^۳ پایایی پرسش‌نامه تایید می‌شود.

¹- Interval of Standard Deviation from the Mean

²- Shiri et al., 2013

³- Iacobucci & Duhachek, (2003)

توصیف آماری ویژگی‌های شخصی و حرفه‌ای و متغیرهای پژوهش در هر دو گروه گندم‌کاران

بمنظور کسب شناخت بیشتر درباره جامعه آماری خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به داده‌های پژوهش در جدول شماره ۲ ارائه شد. همان گونه که در این جدول قابل مشاهده است میانگین سن کشاورزان زیر پوشش طرح خدمات مشاوره‌ای (۴۳/۶۸ سال با انحراف معیار ۱۰/۳۷) از مقداری کم‌تر نسبت به میانگین سنی کشاورزان گروه شاهد (۵۵/۶۹ سال با انحراف معیار ۱۲/۱۶) برخوردار است. بر همین اساس، می‌توان نتیجه گرفت که کشاورزان جوان‌تر استقبال بهتری از این طرح داشته‌اند. اغلب گروه کشاورزان زیر پوشش طرح از نظر سطح تحصیلات در حد دیپلم و اغلب کشاورزان خارج از طرح از نظر تحصیلات در سطح راهنمایی بودند. بر همین اساس می‌توان ادعا کرد که کشاورزان با سوادتر استقبال بهتری از این طرح داشته‌اند. کشاورزان زیر پوشش به طور میانگین ۶/۰۸ هکتار زمین برای کشت در اختیار داشتند که به طور میانگین ۵/۷۷ تن گندم در هکتار برداشت کرده بودند، این درحالی است که کشاورزان خارج از طرح به طور میانگین ۴/۵۶ هکتار زمین زراعی برای کشت گندم در اختیار داشتند و به طور میانگین ۴/۸۵ تن گندم در هکتار برداشت کرده بودند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که کشاورزان زیر پوشش طرح سطح زیر کشت وسیع‌تر و عملکرد بهتری نسبت به دیگران داشته‌اند. با مقایسه میانگین سابقه کشت گندم در کشاورزان زیر پوشش طرح خدمات مشاوره‌ای و کشاورزان خارج از طرح که به ترتیب ۱۷/۶۸ سال با انحراف معیار ۱۰/۸۱ و ۲۳/۲۶ سال با انحراف معیار ۹/۱۷ می‌باشد، می‌توان نتیجه گرفت که کشاورزان کم سابقه استقبال بهتری از این طرح داشته‌اند. هم‌چنین، کشاورزان زیر پوشش طرح خدمات مشاوره‌ای نسبت به کشاورزان خارج از طرح از درآمدی بیش‌تر برخوردار هستند. بنابراین، می‌توان ادعا کرد کشاورزان زیر پوشش طرح باتوجه به داده‌هایی که از ناظرین گندم شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای در رابطه با کشت، داشت و برداشت گندم بدست آورده‌اند، از اراضی زیر کشت استفاده بهتری را به عمل آورده و در نتیجه درآمدی بیش‌تر از فروش محصول خود بدست آورده‌اند. افزون بر این، با مقایسه میانگین فاصله تا مرکز خدمات در کشاورزان زیر پوشش طرح و کشاورزان خارج از طرح نیز می‌توان نتیجه گرفت کشاورزانی که فاصله‌ای کم‌تر تا مرکز خدمات مشاوره‌ای داشته‌اند استقبال بهتری از این طرح داشته‌اند.

رتبه بندی دانش فنی، مهارت حرفه ای، نگرش نسبت به ناظرین و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای در بین گندم‌کاران زیر پوشش طرح

در این پژوهش، جهت سنجش مقدار دانش فنی کشاورزان زیر پوشش طرح، ۲۰ سؤال بسته فنی در ارتباط با کشت و زرع گندم استخراج شد. در این ارزیابی به پاسخ نسبتاً درست امتیاز ۱، پاسخ صحیح امتیاز ۲ و به پاسخ نادرست و بدون جواب امتیاز صفر تعلق گرفت، یعنی امتیازات دانش فنی گندمکاران بین ۰-۴۰ می‌باشد. در سنجش مقدار مهارت حرفه‌ای کشاورزان نیز ۱۰ سؤال بسته مهارتی و تجربی در ارتباط با کشت زرع گندم استخراج شد. به پاسخ درست امتیاز ۲ و به پاسخ نسبتاً درست امتیاز ۱ و به پاسخ نادرست و بدون جواب امتیاز صفر تعلق گرفت. یعنی امتیاز مهارت حرفه‌ای کشاورزان بین ۰-۲۰ می‌باشد. هم‌چنین، جهت ارزیابی نگرش گندمکاران نسبت به ناظرین طرح، پرسش‌نامه ده گویه‌ای در زمینه نگرش طراحی و در اختیار ایشان قرار گرفت. در نهایت، جهت ارزیابی مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای نیز از ده گویه در زمینه‌های رضایت‌مندی از مشاوره‌ها و استفاده عملی از آنان، تماس‌های آموزشی، تماس‌های مشاوره‌ای، تشویق دیگران برای عضویت در طرح و تمایل برای عضویت در طرح در سال‌های آتی در یک مجموعه منظم از عبارات دارای ترتیب خاص، استفاده شد و کشاورزان زیر پوشش طرح مقدار استفاده و موافقت خود را با گویه‌ها در یک مقیاس پنج طیفی لیکرت (از خیلی کم تا خیلی زیاد در دامنه یک تا پنج امتیازی) ابراز داشتند. سپس با حاصل جمع پاسخ‌های داده شده به گویه‌ها، امتیاز پذیرش خدمات مشاوره‌ای برای کشاورزان زیر پوشش طرح در مقیاس فاصله‌ای بدست آمد. در مرحله بعد، به منظور توصیف کیفی متغیرهای پژوهش اعم از دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش نسبت به ناظرین گندم و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای توسط کشاورزان زیر پوشش طرح با استفاده از روش ISDM به چهار سطح عالی، خوب، متوسط و ضعیف تقسیم‌بندی شدند.

همان‌گونه که در جدول ۳ قابل مشاهده است، ۴۱ درصد از کشاورزان از دانش فنی خوب، ۲۴ درصد آنان از دانش فنی متوسط، ۲۰ درصد آنها در حد ضعیف و ۱۵ درصد کشاورزان زیر پوشش از دانش فنی عالی برخوردار هستند. بررسی مقدار مهارت حرفه‌ای کشاورزان زیر پوشش طرح نیز بیانگر این است که مهارت حرفه‌ای ۳۱ درصد گندمکاران در حد متوسط، ۱۷ درصد در حد ضعیف، ۳۷ درصد در حد خوب و ۱۵ درصد در حد عالی است. هم‌چنین، نگرش ۵۱ درصد از کشاورزان زیر پوشش طرح نسبت به ناظرین گندم در حد عالی می‌باشد و حدود ۳۶ درصد آنان از نگرش در حد متوسط نسبت به ناظرین گندم برخوردار هستند. این در حالی است که ۱۳ درصد آنان نگرش ضعیفی در این خصوص دارند. همان‌گونه که در جدول زیر قابل مشاهده است، مقدار پذیرش

خدمات مشاوره‌ای در کشاورزان زیر پوشش ۱۲ درصد در حد عالی، ۴۴ درصد در حد خوب، ۳۶ درصد در حد متوسط و ۸ درصد در حد ضعیف است.

– توصیف آماری متغیرهای دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای در دو گروه گندم‌کاران

با مقایسه میانگین متغیرهای دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش نسبت به ناظرین گندم و مقدار پذیرش ناظرین گندم در گروه زیر پوشش با گروه خارج از طرح در جدول شماره ۴ می‌توان ادعا کرد که کشاورزان زیر پوشش طرح از دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای بالاتری نسبت به کشاورزان خارج از طرح برخوردار بوده‌اند.

– مقایسه دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش و مقدار پذیرش ناظرین بین گندم‌کاران زیر پوشش طرح و خارج از طرح

نتایج آزمون مقایسه میانگین در جدول شماره ۵ آورده شده است. با توجه به نتایج این آزمون و درصد معنی‌داری زیر ۰/۰۵ برای تمامی متغیرها، می‌توان گفت در سطح اطمینان یک درصد اختلاف معنی‌داری بین میانگین دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش نسبت به ناظرین گندم و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای در دو گروه کشاورزان زیر پوشش طرح و خارج از طرح وجود دارد، به گونه‌ای که میانگین دانش فنی و مهارت حرفه‌ای کشاورزان زیر پوشش طرح از کشاورزان خارج از طرح بیشتر می‌باشد و همچنین، از نظر نگرش نسبت به ناظرین گندم و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای نیز نسبت به کشاورزان خارج از طرح برتری دارند.

بررسی رابطه بین مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای با دانش، مهارت حرفه‌ای و نگرش گندم‌کاران زیر پوشش طرح

بمنظور بررسی رابطه بین مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای با دانش فنی، مهارت حرفه‌ای و نگرش کشاورزان زیر پوشش طرح از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. همان‌گونه که در جدول ۶ قابل مشاهده است، ضریب پیرسون محاسبه شده برای رابطه بین مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای و دانش فنی ($r = 0/59$ و $p < 0/01$)، مهارت حرفه‌ای کشاورزان ($r = 0/41$ و $p < 0/01$) و نگرش نسبت به ناظرین گندم ($r = 0/45$ و $p < 0/01$) مثبت و معنی‌دار شده است. بنابراین، رابطه مثبت و معنی‌داری بین متغیر مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای و نگرش نسبت به ناظرین از سوی کشاورزان زیر پوشش در سطح معنی‌داری یک درصد وجود دارد؛ بدین معنی که هر چقدر نگرش کشاورزان نسبت به ناظرین گندم بهبود یابد مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای نیز

بیش تر خواهد شد. همچنین، وجود یک رابطه مثبت و معنی‌داری بین دانش فنی و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای و بین مهارت حرفه‌ای و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای بیانگر این است که با افزایش دانش فنی و مهارت حرفه‌ای گندم‌کاران مقدار پذیرش این طرح در بین آنان نیز افزایش می‌یابد. گفتنی است این رابطه نیز در سطح یک درصد معنی‌دار است.

– همبستگی بین مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای با متغیرهای فردی و اقتصادی گندم‌کاران

نتایج تحلیل همبستگی مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای با متغیرهای فردی و اقتصادی کشاورزان در جدول ۷ آورده شده است. بر اساس نتایج این آزمون، ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده بین متغیر مقدار پذیرش و متغیر سن ($r = -0/369$ و $p < 0/01$) نشان می‌دهد که با افزایش سن مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای به وسیله گندم‌کاران کمتر می‌شود. گفتنی است که فعلی و همکاران (۱۳۸۶) نیز در پژوهش‌شان به نتیجه مشابه دست یافتند. همچنین، ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده بین متغیر سطح تحصیلات و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای دارد. به بیان دیگر، با افزایش سطح تحصیلات سطح آگاهی کشاورزان نیز افزایش یافته و از مراکز خدمات مشاوره‌ای استقبال بیشتری نموده‌اند. همچنین، با توجه به ضریب همبستگی پیرسون محاسبه شده برای متغیر سطح زیر کشت گندم و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای ($r = 0/280$ و $p < 0/01$) می‌توان نتیجه گرفت که بین این دو متغیر نیز رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بنابراین، می‌توان گفت که هر چه سطح زیر کشت گندم‌کاران افزایش می‌یابد، مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای در بین گندم‌کاران نیز افزایش می‌یابد. چون این امر سرمایه و درآمد کشاورزان را تحت تأثیر قرار می‌دهد، بنابراین، برای حفظ سرمایه و افزایش درآمد از داده‌های متخصصین و ناظرین در شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای باید استفاده کافی کرد. از سوی دیگر ضریب همبستگی محاسبه شده بین متغیر مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای و سابقه کشت ($r = -0/186$ و $p < 0/01$) بیانگر این است که با افزایش سابقه کشت مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای کاهش می‌یابد. چون بیش تر کشاورزان با سابقه از سن بالایی برخوردار بوده و تا حدودی تجربه کافی را در رابطه با کشت محصول مورد نظر بدست آورده‌اند، از شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی استقبال کم‌تری کرده‌اند. افزون بر این، ضریب همبستگی محاسبه شده بین مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای و متغیر مقدار عملکرد ($r = 0/296$ و $p < 0/01$) و همچنین، مقدار درآمد ماهیانه ($r = 0/331$ و $p < 0/01$) نیز بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی‌دار بین آن‌هاست. این یافته نیز به

روشنی نشان می‌دهد که گندم‌کاران با عملکرد و درآمد بالاتر رغبت بیشتری برای مراجعه به مراکز خدمات مشاوره‌ای از خود نشان می‌دهند. درنهایت، ضریب همبستگی محاسبه شده بین متغیر فاصله تا مرکز خدمات و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای ($r = -0/335$ و $p < 0/01$) نشان می‌دهد که با افزایش فاصله تا مرکز خدمات مقدار پذیرش کاهش می‌یابد. چرا که با افزایش فاصله تا مرکز خدمات، به دلیل افزایش هزینه‌های رفت و آمد و همچنین، وجود شرایط آب و هوایی متفاوت منطقه و غیرقابل دسترس بودن شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای گندم‌کاران تمایلی کم‌تر برای پذیرش این طرح از خود نشان می‌دهند. بنابراین با توجه به مطالب بالا، همان‌گونه که جدول ۷ نشان می‌دهد می‌توان نتیجه گرفت که در میان گندم‌کاران زیر پوشش طرح، بین متغیرهای مستقل فوق و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای رابطه معناداری وجود دارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف از انجام این پژوهش بررسی عوامل مؤثر بر مقدار پذیرش شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای کشاورزی در بین گندم‌کاران شهرستان میانه بود. داده‌های این پژوهش از روش پرسش‌نامه طراحی شده پژوهشگر از بین جامعه گندم‌کاران زیر پوشش طرح خدمات مشاوره‌ای در شهرستان میانه گردآوری شد. تجزیه و تحلیل فرضیات پژوهش با استفاده از داده‌های گردآوری شده از اعضاء نمونه نشان داد که در سطح اطمینان یک درصد، رابطه مثبت و معنی‌داری بین مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای و دانش فنی و مهارت حرفه‌ای گندم‌کاران وجود دارد که بیانگر این است که با افزایش دانش و مهارت گندم‌کاران مقدار پذیرش این طرح در بین کشاورزان افزایش می‌یابد. همچنین، سایر نتایج پژوهش بیانگر وجود رابطه مثبت و معنی‌داری بین نگرش نسبت به ناظرین گندم و مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای از سوی کشاورزان زیر پوشش طرح است. بدین معنی که هر چقدر نگرش نسبت به ناظرین گندم بهتر باشد، مقدار پذیرش این طرح در بین گندم‌کاران بهبود می‌یابد. از سوی دیگر، نتایج آزمون فرضیات نشان می‌دهد که با افزایش سن، سابقه کشت و فاصله تا مرکز خدمات، مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای کم‌تر می‌شود، در حالی که با افزایش سطح تحصیلات، سطح زیر کشت گندم، مقدار درآمد ماهیانه و مقدار عملکرد، مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای افزایش می‌یابد. بنابراین، با توجه به مطالب بالا، می‌توان نتیجه گرفت که درمیان کشاورزان زیر پوشش طرح، بین متغیرهای مستقل‌های بالا و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای رابطه معناداری وجود دارد. با توجه نتایج این پژوهش پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

۱. نتایج پژوهش نشان دادند که بین دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش گندم‌کاران و مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود

طرح خدمات مشاوره‌ای ناظرین بمنظور افزایش دانش گندم‌کاران در منطقه مورد مطالعه گسترش یابد. چرا که ناظرین با انتقال داده‌های و دانش جدید به کشاورزان از راه یک سیستم ترویجی کارا و علمی می‌توانند گام‌های موثرتری در راستای افزایش تولید بردارند. هم‌چنین، بکارگیری مهندسين باتجربه می‌تواند تاثیر قابل توجهی بر بهبود نگرش گندمکاران نسبت به ناظرین گندم و مقدار پذیرش این طرح داشته باشد.

۲. از آنجایی که رابطه بین مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای و فاصله تا مرکز خدمات معکوس می‌باشد، تاسیس دفاتر و شرکت‌ها در قالب دفاتر مشاوره‌ای، خدماتی و کلینیک‌ها می‌تواند اثر بخشی خدمات مشاوره‌ای را از راه کاهش فاصله تا مرکز خدمات افزایش دهد. این طرح می‌تواند فعالیت‌های ترویجی را ارتقاء داده و علوم مهندسی و توصیه‌های فنی را به کشاورزان منتقل کند.

۳. هم‌چنین، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که رابطه بین سن و سابقه کشت با مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای معکوس می‌باشد. چون به احتمال زیاد، کشاورزان مسن‌تر ریسک‌گریزتر بوده و تولیدشان متکی به روشهای قدیمی‌تر است. لذا، توصیه می‌شود مشاورین طرح راهنمایی‌ها و مشاوره‌های فنی خود را به سمت معرفی روش‌ها و روش‌های نوین کشاورزی و اطمینان‌بخشی از کاربرد این روش‌ها سوق دهند.

منابع

- اسدی، ع، سواری، م و حسینی نیا، غ (۱۳۹۶). اثربخشی عملکرد شرکت های خدمات مشاوره، فنی و مهندسی کشاورزی و عوامل مؤثر بر آن در شهرستان دیواندره، مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی، دوره ۱۳، شماره ۱، ص ۱۴۵-۱۲۷.
- ساروخانی، ب (۱۳۸۵). روش‌های پژوهش در علوم اجتماعی، پژوهش‌های علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران.
- شیرینی، ش، بیژنی، م و چهارسوقی امین ح (۱۳۹۰). ارزشیابی اثربخشی طرح محوری گندم از دیدگاه کارشناسان ناظر استان ایلام، پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، سال چهارم، شماره ۲، ص ۸۵-۹۵.
- رسولی‌آذر س، فعلی، س و پزشکی راد، غ (۱۳۸۹). اثربخشی خدمات مشاوره‌های کشاورزی کارشناسان ناظر طرح گندم به کشاورزان زیر پوشش در استان آذربایجان غربی، مجله علمی پژوهشی علوم کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز، سال چهارم، شماره ۱۴، ص ۶۵-۷۹.
- سون برتون، س (۱۳۷۰). مرجع ترویج کشاورزی. ترجمه: اسماعیل شهبازی و احمد حجاران. سازمان ترویج کشاورزی.

- عباسی، ع، نوروزی، ج و صدیقی، ح (۱۳۹۶). ادراک آموزشگران شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی از صلاحیت‌های حرفه‌ای مورد نیاز در فرآیند آموزش، فصلنامه پژوهشات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، سال چهل و هشتم، شماره ۳، ص ۴۱۵-۴۲۹.
- جمشیدی، ع، طرفی‌علیوی، ع، جمشیدی م و سوری ف (۱۳۹۱). تاثیر عملکرد مهندسين ناظر طرح خودکفایی گندم در شهرستان دهلران، پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، سال پنجم، شماره ۱، ص ۴۲-۲۹.
- خاکی، غ (۱۳۹۰). روش پژوهش با رویکردی به پایان‌نامه نویسی. چاپ هشتم، تهران: انتشارات بازتاب.
- دفتر طرح گندم (۱۳۹۲). خودکفایی گندم ایران: زمینه‌ها و اقدامات، جزوه چاپ نشده، وزارت جهاد کشاورزی، ۷۸ ص.
- دفتر ساماندهی مراکز جهاد کشاورزی و شبکه ترویج، (۱۳۹۶). سازمان پژوهشات، آموزش و ترویج کشاورزی، لینک شرکتهای خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی. آدرس وب سایت: <http://shabaketarvij.areeo.ac.ir>
- صدیقی، س و نیکدخت، و.ر (۱۳۸۴). بررسی پروژه مهندسين مزرع گندم کشور(از دیدگاه اثربخشی و آموزش مهندسين مزرع گندم). فصلنامه نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی. سال سوم، شماره نهم، ص ۴۴-۵۱.
- فعلی، س، پزشکی راد، غ و چیذری، م (۱۳۸۶). اثربخشی خدمات مشاوره‌ای ناظرین طرح گندم به کشاورزان زیر پوشش در استان تهران، مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی ایران، جلد ۳، شماره ۱.
- محبوبی، م، محمودی سرای، ع، مختارنیا، م و شریف‌زاده، م (۱۳۹۵). عامل‌های پیش‌برنده توسعه کارآفرینی در شرکت‌های خدمات مشاوره‌ای، فنی و مهندسی کشاورزی استان البرز، فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، شماره ۳۷، ص ۲۰-۵.

References

- Benin, S., Nkonya, E., Okecho, G., Pender, J., Nahdy, S., Muarura, S., Kato, E. & Kayoby, G. (2007): Assessing the impact of the national agricultural advisory services (NAADS) in the Uganda rural livelihoods. The International Food Policy Research Institute (IFPRI) Discussion Paper 00724.
- Chipeta, S. (2006): Demand driven agricultural advisory services. Swiss Center for Agricultural Extension and Rural Development: Neuchatel Group. Retrieved from <http://www.neuchatelinitiative.net/english/documents/DemandDrivenAgriculturalAdvisoryServices.pdf>.

- De Rosa, M. & Bartoli, L. (2017): Do Farm Advisory Services Improve Adoption of Rural Development Policies? An Empirical Analysis in GI Areas, *Journal of Agricultural Education and Extension*, 23(5): 461-474.
- Iacobucci, D., & Duhachek A. (2003): Advancing Alpha: Measuring Reliability with Confidence. *Journal of Consumer Psychology*, 13: 478-487.
- Rivera, W.M. (1993): Impacts of extension privatization. *Journal of Extension*, 31(3): 47-48.
- Shiri, N. Alibaygi, A. Faghiri, M. (2013): Factors Affecting Entrepreneurial Motivation of Agricultural Students at Razi University, *International Journal of Agricultural Management and Development (IJAMAD)*, 3(3): 175-180.
- Shtaltovna, A. (2015): Knowledge Gaps and Rural Development in Tajikistan: Agricultural Advisory Services as a Panacea?, *Journal of Agricultural Education and Extension*, 22(1): 25-41.

پیوست‌ها

جدول ۱- نتایج بررسی پایایی پرسش‌نامه.

متغیر	تعداد گویه	ضریب آلفای کرونباخ
ضریب آلفای کرونباخ برای نگرش نسبت به ناظرین (داخل)	۱۰	۰/۸۰۶
ضریب آلفای کرونباخ برای نگرش نسبت به ناظرین (خارج)	۱۰	۰/۸۴۹
ضریب آلفای کرونباخ برای مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای (داخل طرح)	۱۰	۰/۸۲۹
ضریب آلفای کرونباخ برای مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای (خارج طرح)	۱۰	۰/۸۰۱
کل پرسش‌نامه	۴۰	۰/۹۲۴

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۲- توصیف ویژگی‌های شخصی و حرفه‌ای هر دو گروه گندم‌کاران.

متغیر	کشاورزان زیر پوشش طرح خدمات مشاوره‌ای (۱۰۰ نفر)		کشاورزان خارج از طرح خدمات مشاوره‌ای (۱۰۰ نفر)	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
سن (سال)	۴۳/۶۸	۱۰/۳۷	۵۵/۶۹	۱۲/۱۶
تحصیلات (سال)	۱۱/۵۸	۴/۳۳	۸/۱۶	۳/۰۱
سابقه کشت (سال)	۱۷/۶۸	۱۰/۸۱	۲۳/۲۶	۹/۱۷
سطح زیر کشت (هکتار)	۶/۰۸	۲/۳۲	۴/۵۶	۲/۲۸
درآمد سرانه ماهیانه (تومان)	۵۷۹۸۰۰	۲/۹۵	۲۷۲۷۷۰	۱/۷۳
فاصله تا مرکز خدمات (کیلومتر)	۵/۷۳	۳/۵۳	۱۳/۲۵	۶/۸۷
عملکرد (تن در هکتار)	۵/۷۷	۱/۱۸	۴/۸۵	۲/۱۷

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۳- سنجش دانش فنی، مهارت حرفه‌ای، نگرش نسبت به ناظران و مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای در بین گندم‌کاران زیر پوشش طرح.

متغیرها سطوح (درصد)	دانش فنی		مهارت حرفه‌ای		نگرش نسبت به ناظرین		مقدار پذیرش خدمات مشاوره‌ای
	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	فراوانی	
عالی	۱۵	۱۵	۱۵	۵۱	۱۲		
خوب	۴۱	۳۷	۰	۴۴			
متوسط	۲۴	۳۱	۳۶	۳۶			
ضعیف	۲۰	۱۷	۱۳	۸			
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰			

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۴- مقایسه توصیفی متغیرهای پژوهش در گروه گندم کاران زیر پوشش طرح با گروه خارج از طرح کشاورزان خارج از طرح خدمات مشاوره‌ای (۱۰۰ نفر).

متغیر	کشاورزان زیر پوشش طرح خدمات مشاوره‌ای (۱۰۰ نفر)		کشاورزان خارج از طرح خدمات مشاوره‌ای (۱۰۰ نفر)	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
دانش فنی	۳۰/۹۱	۳/۹۳	۲۵/۹۴	۶/۲۷
نگرش نسبت به ناظرین گندم	۳۶/۵۲	۵/۲۳	۲۱/۲۸	۷/۵۳
مهارت حرفه‌ای	۱۶/۴۰	۲/۰۲	۱۴/۱۸	۱/۹۷
مقدار پذیرش	۳۷/۳۲	۴/۶۲	۲۱/۳۸	۶/۰۹

جدول ۵- مقایسه میانگین متغیرهای پژوهش بین گندم کاران زیر پوشش طرح و خارج از طرح.

متغیر	کشاورزان زیر پوشش طرح		کشاورزان خارج از طرح		Sig.	T
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار		
دانش فنی	۳۰/۹۱	۳/۹۳	۲۵/۹۴	۶/۲۷	۰/۰۰۱	۶/۷۱**
نگرش نسبت به ناظرین	۳۶/۵۲	۵/۲۳	۲۱/۲۸	۷/۵۳	۰/۰۰۰۱	۱۶/۶۱**
مهارت حرفه‌ای	۱۶/۴۰	۲/۰۲	۱۴/۱۸	۱/۹۷	۰/۰۰۱	۷/۸۶**
مقدار پذیرش	۳۷/۳۲	۴/۶۲	۲۱/۳۸	۶/۰۹	۰/۰۰۰	۲۰/۸۵**

منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۶- رابطه بین مقدار پذیرش ناظرین گندم با دانش، مهارت حرفه‌ای و نگرش گندم کاران زیر پوشش طرح (۱۰۰ نفر).

متغیر	ضریب همبستگی پیرسون (r)	سطح معنی داری
دانش فنی	۰/۵۹**	۰/۰۰۱
نگرش نسبت به ناظرین	۰/۴۵**	۰/۰۰۱
مهارت حرفه‌ای	۰/۴۱**	۰/۰۰۱

جدول ۷- همبستگی مقدار پذیرش طرح خدمات مشاوره‌ای با متغیرهای فردی و اقتصادی گندم‌کاران (۱۰۰ نفر).

متغیر مستقل	ضریب همبستگی پیرسون (۱)	سطح معنی‌داری
سن	-۰/۳۶۹**	۰/۰۰۰
سطح تحصیلات	۰/۲۸۳**	۰/۰۰۱
سطح زیر کشت گندم	۰/۲۸۰**	۰/۰۰۶
سابقه کشت	-۰/۱۸۶*	۰/۰۰۱
مقدار عملکرد	۰/۲۹۶**	۰/۰۰۱
مقدار درآمد	۰/۳۳۱**	۰/۰۰
فاصله مزرعه تا مرکز خدمات	-۰/۳۳۵**	۰/۰۰۲

منبع: یافته‌های پژوهش